

Sygn. akt I Ns 99/15

POSTANOWIENIE

Dnia 25 marca 2015r.

Sąd Rejonowy w Pleszewie Wydział I Cywilny

w składzie następującym :

Przewodniczący Sędzia SR Edyta Janiszewska

Protokolant p.o. stażysty Anna Tomalak

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2015r. w Pleszewie

na rozprawie

sprawy z wniosku M. P. i S. P.

z udziałem (...) Spółka Akcyjna w G.

o ustanowienie służebności

postanawia :

1. o d d a l i ć wniosek

2. nakazać pobranie od wnioskodawców M. P. i S. P. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Pleszewie solidarnie 102,84zł (sto dwa złotych 84/100) tytułem nieuiszczonych kosztów postępowania

3. zasądzić od wnioskodawców M. P. i S. P. na rzecz uczestnika postępowania (...) Spółka Akcyjna w G. solidarnie 257zł (dwieście pięćdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

/ - / Edyta Janiszewska

Sygn. akt I Ns 99/15

UZASADNIENIE

W dniu 18 marca 2014r. wnioskodawcy M. P. i S. P. wnieśli o ustanowienie na rzecz (...) Spółka Akcyjna Oddział w K. służebności przesyłu energii elektrycznej stacją transformatorową nr (...), linią napowietrzną 15 kV, linią napowietrzną 0,4 kV usytuowanych na nieruchomościach położonych w K. oznaczonych w ewidencji gruntów jako działki o numerach (...) dla których Sąd Rejonowy w Pleszewie prowadzi księgę wieczystą (...) za odpłatnością na rzecz wnioskodawców w kwocie 1.800zł miesięcznie, płatną do 10-ego dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności którejkolwiek z rat. Nadto wnieśli o zobowiązanie uczestnika postępowania do przedłożenia dokumentacji dotyczącej posadowienia oraz późniejszej eksploatacji na przedmiotowej nieruchomości stacji transformatorowej, linii średniego napięcia oraz linii niskiego napięcia, wskazania podstawy prawnej tych działań i przeprowadzenie dowodu z dokumentów przedstawionych przez uczestnika postępowania na okoliczność uprawnień uczestnika postępowania do korzystania z nieruchomości położonych w K. o numerach geodezyjnych działek (...). Nadto przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z dziedziny geodezji na okoliczność ustalenia przebiegu służebności przesyłu oraz przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z dziedziny szacowania nieruchomości na okoliczność wysokości wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności oraz zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawców kosztów postępowania.

W odpowiedzi na wniosek z dnia 7 maja 2014r. uczestnik postępowania (...) Spółka Akcyjna w G. wniósł o oddalenie wniosku oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika postępowania kosztów postępowania. W uzasadnieniu uczestnik postępowania podniósł, że na przedmiotowej nieruchomości znajdują się urządzenia elektroenergetyczne będące jego własnością, przebiega linia energetyczna niskiego i średniego napięcia SN napowietrzna, znajduje się stacja transformatorowa pobudowane w latach 50-ych ubiegłego wieku. Poprzednik prawny uczestnika postępowania w ramach przepisów ustawy o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli z dnia 28 czerwca 1950r. (Dz. U. nr 32, poz. 135 z 1954r.) posadził na przedmiotowej nieruchomości linię elektroenergetyczną. Przebieg linii napowietrznej odzwierciedlały sporządzone plany. W odniesieniu do tej linii uczestnik postępowania podniósł zarzut zasiedzenia służebności gruntowej przesyłu przez Skarb Państwa z dniem 1 stycznia 1986r., jako nieruchomość władnącą wskazał nieruchomość na której posadowiony jest Główny Punkt Zasilana GPZ, dla której Sąd Rejonowy w Pleszewie prowadzi księgę wieczystą (...).

Sąd ustalił co następuje

Dla nieruchomości położonej w K. (gmina C.) o powierzchni 3.28.00ha oznaczonej geodezyjnie jako działki o numerach (...) prowadzona jest w Sądzie Rejonowym w Pleszewie księga wieczysta (...). Zapisanymi właścicielami nieruchomości są S. P. i M. P. we wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej.

(dowód : odpis księgi wieczystej - k.6-7)

Na działce oznaczonej numerem (...) stoi stacja transformatorowa, wieżowa, murowana, znajdują się również dwa słupy linii średniego napięcia oraz przebiega linia średniego napięcia i niskiego napięcia. Na działce oznaczonej numerem (...) stoją dwa słupy niskiego napięcia i przebiega linia niskiego napięcia. Na działce numer (...) ze stacji transformatorowej wychodzi linia kablowa niskiego napięcia. W 2012r. wnioskodawcy wyrażali zgodę na poprowadzenie przez działkę oznaczoną numerem (...) linii niskiego napięcia. Według posiadanych przez uczestnika postępowania dokumentów stacja i linie zostały pobudowane w latach 50-ych ubiegłego stulecia. Ta stacja była pierwszą, która zasilala odbiorów miejscowości K.. Innych stacji nie było. Dla budowy stacji i przebiegu linii została sporządzona dokumentacja. Stacja transformatorowa została oznaczona numerem (...). Zarówno linia średniego jak i niskiego napięcia jest linią czynną. Linia średniego napięcia ma swój punkt zasilania w P. przy ul. (...). Nie było zmiany w przebiegu linii średniego napięcia na przedmiotowej nieruchomości. Zarówno linia średniego jak i linia niskiego napięcia jest linią czynną, nie wyłączając sytuacji awaryjnych. Uczestnik postępowania dokonuje oględzin stacji, linii, prac konserwacyjnych. Dokumentacja przedłożona przez uczestnika postępowania, a dotycząca tych wszystkich urządzeń energoelektrycznych jest jedyną, innej nie było, była wystarczającą i wymaganą w czasach, kiedy urządzenia zostały posadowione.

(dowód : zeznania świadka J. H. - k. 77-78, kopia mapy - k. 8, wydruk mapy - k. 35, szkic - k. 36, 37, plan sytuacyjny - k. 38, protokół oględzin - k. 84)

Wnioskodawcy są właścicielami przedmiotowej nieruchomości od 1981r. Od kiedy nabyli tę nieruchomość znajdują się na niej wszystkie urządzenia elektroenergetyczne i linie przesyłowe. Odkąd wnioskodawcy są właścicielami nieruchomości nie było żadnych prac konserwacyjnych ani remontowych tych urządzeń. Linia energetyczna, która przebiega przez działkę znacznie obniża jej wartość.

(dowód : przesłuchanie wnioskodawcy - k. 113v)

Decyzją z dnia 27 września 1996r. numer (...) Wojewoda Kaliski stwierdził nabycie z dniem 5 grudnia 1990r. przez dotychczasowego zarządcę Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) prawa wieczystego użytkowania gruntu Skarbu Państwa o powierzchni ogólnej 0.51.59ha położonego w P. przy ul. (...) oznaczonej jako działki o numerach (...) wraz z prawem własności budynków i urządzeń trwale związanych z gruntem, w tym budynku stacji transformatorowej i budynku rozdzielni.

(dowód : decyzja - k. 44-45, odpis księgi wieczystej - k.39-43)

Zakład (...) w K. od 1 czerwca 1978r. działał według zasad wewnętrznego pełnego rozrachunku gospodarczego. Zarządzeniem numer (...) Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989r. z dniem 1 stycznia 1989r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...). Postanowieniem z dnia 1 sierpnia 1993r. (sygn. akt H-1138) Sąd Rejonowy w Kaliszu w miejsce Zakładu (...) wpisał do rejestru Zakład(...) Spółka Akcyjna. Zarządzeniem numer (...) Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993r. nastąpiło przekształcenie przedsiębiorstwa Zakład (...) w K. w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, co zostało potwierdzone aktem przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną z dnia 12 lipca 1993r. Z dniem 27 czerwca 1996r. Zakład (...) w K. zmienił nazwę na (...) Spółka Akcyjna W wyniku połączenia spółek energetycznych powstała (...) Spółka Akcyjna w G. , do której na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Poznaniu z dnia 22 grudnia 2004r. (sygn. akt PO XXII Ns-Rej. KRS/(...)) przeniesiono majątek spółki przejmowanej. Postanowieniem z dnia 31 grudnia 2004r. w sprawie GD.XII Ns-Rej.KRS/(...) Sąd Rejonowy w Gdańsku wpisał do rejestru zmianę nazwy na (...) Spółka Akcyjna. Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk - Północ VII Wydział Gospodarczy z dnia 6 lipca 2007r. w sprawie GD.VII Rej.KRS/(...) (...) Spółka Akcyjna w G. przekształcił się w spółkę (...) Spółka Akcyjna.

(dowód : odpis aktualny z rejestru przedsiębiorców - k. 33-34, okoliczności niesporne)

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy, przedłożone dokumenty oraz twierdzenia wnioskodawcy i zeznania świadka J. H. - k. 77-78. Dokumenty nie były kwestionowane, twierdzenia wnioskodawcy i zeznania świadka znalazły uzasadnienie w zebranych w sprawie materiale dowodowym.

Sąd zważył co następuje

Służebność przesyłu została wprowadzona do polskiego systemu prawnego na podstawie ustawy z dnia 30 maja 2008r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 116, poz. 731 z późn. zm). Jest to ograniczone prawo rzeczowe, zbliżone do służebności gruntowej, wskazujące jednak odmienne cechy. Stosownie do treści art. 305¹ kc nieruchomości można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia o których mowa w art. 49 §1 kc prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Przepis ten precyzuje, że urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzą w skład przedsiębiorstwa. W doktrynie sformułowano pogląd, że do urządzeń w rozumieniu art. 49 kpc należą "przede wszystkim sieci przesyłowe (energetyczne, telekomunikacyjne, gazowe, wodociągowo - kanalizacyjne i inne podobne). Każda sieć stanowi urządzenie techniczne składające się w szczególności z połączonych ze sobą rzeczy ruchomych funkcjonujących jako zespolona całość. Określone części sieci mogą mieć także postać budowli związanych z gruntem w taki sposób, że ich odłączenie nie może nastąpić bez istotnej zmiany całości " (S. Rudnicki, S. Dmowski Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna, Wydanie 9, Warszawa 2009, str. 222). Jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 §1 kc właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu (art. 305² §2 kc). Z kolei w art. 305⁴ kc ustawodawca wskazał, że w zakresie nieuregulowanym do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych.

W przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości, że wskazywane przez wnioskodawców linie energetyczne i stacja transformatorowa posiadają cechy urządzeń w rozumieniu art. 49 kc i są przyłączone do Głównego Punktu Zasilania, zlokalizowanego na nieruchomości położonej w P., będącej w użytkowaniu wieczystym uczestnika postępowania.

W przepisach dotyczących służebności przesyłu ustawodawca nie wskazuje wprost na dopuszczalność nabycia służebności przesyłu w drodze zasiedzenia, w art. 305⁴ kc odsyła jednak do służebności gruntowej. Art. 292 kc stanowi z kolei, że dopuszczalne jest zasiedzenie służebności gruntowej tylko w przypadku korzystania z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio.

W przypadku służebności przesyłu wydaje się oczywistym, że nabycie jej przez zasiedzenie może nastąpić, jeżeli przedsiębiorca korzysta z urządzeń wskazanych w art. 49 kc, a więc m. in. urządzeń służących do odprowadzania energii elektrycznej. Kwestia dopuszczalności nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie była przedmiotem uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008r. w sprawie III CZP 80/08, Biuletyn SN z 2008, nr 10, poz.7) w której przyjęte zostało, że : "Przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa".

Drugim warunkiem nabycia służebności przez zasiedzenie jest samoistne posiadanie (art. 336 kc). Posiadanie samoistne polega na tym, że posiadacz zachowuje się w stosunku do rzeczy jak właściciel. Jednakże posiadanie zmierzające do zasiedzenia służebności przesyłu ma inny zakres od posiadania zmierzającego do zasiedzenia nieruchomości. Problematykę tę podejmował Sąd Najwyższy m. in. w postanowieniu z dnia 4 października 2006r. (II CSK 119/06, Monitor Prawniczy z 2006, nr 21, str. 112) gdzie stwierdził, że "posiadanie prowadzące do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie ma inny zakres niż posiadanie prowadzące do nabycia własności przez zasiedzenie służebności i nie musi być wykonywane w sposób ciągły, lecz stosownie do potrzeb". Z kolei w postanowieniu z dnia 5 czerwca 2009r. (Lex 578032) Sąd Najwyższy stwierdził, że posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w taki zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, zaś władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się zgodnie z art. 336 kc jako posiadanie zależne. Można zatem przyjąć, że w przypadku służebności przesyłu jej posiadanie polega na utrzymywaniu na nieruchomości obciążonej urządzeń służących do przesyłu, łącznie z naniesieniami służącymi do ich podtrzymywania, a nadto do dokonywania remontów i wymaganych dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania konserwacji tych urządzeń. Do zasiedzenia służebności przesyłu zastosowanie mają też przepisy o okresach posiadania (art. 172 kc).

Nie budzi wątpliwości, że to uczestnik postępowania jest właścicielem opisanych linii energetycznych (art. 55¹ w zw. z art. 49 §1 kc), których część wraz ze słupami i stacją znajdują się na nieruchomości wnioskodawców. Budowa sieci energetycznych, która w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku odbywała się na podstawie przepisów ustawy o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli z dnia 28 czerwca 1950r. (Dz. U. z 1954r. nr 32, poz. 135) i należała do strefy działalności gospodarczej państwa, a nie do wykonywania władztwa imperialnego. Dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej, budowa i konserwacja urządzeń do tego służących mieściło się w szerokim zakresie wykonywania zadań gospodarczych państwa, w celu zapewnienia odpowiednich warunków bytowych jego obywatelom.

Ugruntowany jest pogląd doktryny i orzecznictwa, że korzystanie przez przedsiębiorstwo państwowe z nieruchomości w sposób odpowiadający treści służebności gruntowej, prowadzące do zasiedzenia służebności gruntowej przed dniem 1 lutego 1989r. stanowiło podstawę do nabycia tej służebności przez Skarb Państwa (taką tezę przedstawił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 października 2009r. w sprawie III CZP 70/09 Lex 522990). Konsekwencją takiego stanowiska jest również pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 9 lutego 2012r w sprawie III CZP 93/11 (Lex 1136115), że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989r. miała status państwowej osoby prawnej i nie mogła nabyć własności nieruchomości Skarbu Państwa może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po tej dacie zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa przed dniem 1 lutego 1989r., jeżeli w czasie nastąpiło przeniesienie posiadania. Podobne stanowisko Sąd Najwyższy prezentował już wcześniej w postanowieniu z dnia 14 października 2011r. w sprawie III CSK 251/10 (Lex 1095830).

Przeprowadzone postępowanie wykazało, że linie energetyczne, słupy energetyczne, stacja transformatorowa usytuowane na nieruchomości wnioskodawców istniały co najmniej od lat pięćdziesiątych XX wieku, linie zostały przyłączone do punktu zasilania, znajdującego się w tym samym czasie na nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa. Oznacza to, że wprawdzie z linii energetycznych korzystało przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w K., to jednak faktycznym posiadaczem urządzeń wchodzących w skład tego przedsiębiorstwa państwowego był Skarb Państwa. Do dnia 31 stycznia 1989r. obowiązywał art. 128 kc wyrażający zasadę jednolitego funduszu

państwowego własności państwowej. Przepis ten uniemożliwił przedsiębiorstwom państwowym jako państwowym osobom prawnym, sprawującym zarząd mieniem państwowym, nabycie jakichkolwiek praw do tego mienia, w tym również do urządzeń przesyłowych. Dopiero od chwili uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych, które nastąpiło na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1990r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. nr 79, poz. 464 z późn. zm.) uzyskały one możliwość nabywania mienia w imieniu własnym i uzyskały możliwość posiadania służebności w swoim imieniu i nabycia jej przez zasiedzenie na swoją rzecz. Zatem do 31 stycznia 1989r. posiadaczem samoistnym służebności przesyłu, polegającej na korzystaniu z nieruchomości na której posadowiono opisane wyżej linie energetyczne był Skarb Państwa.

Decyzją Wojewody Kaliskiego z dnia 27 września 1996r. dotychczasowy zarządca - Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) w K. (utworzony zarządzeniem Ministra Przemysłu z 16 stycznia 1989r.) nabył prawo wieczystego użytkowania gruntu wraz z prawem własności budynków i urządzeń. Niezależnie od tego w świetle treści art. 55¹ kc w zw. z art. 50 kc przeniesienie przez Skarb Państwa posiadania służebności odpowiadającej zakresem służebności przesyłu na Zakład (...) w K. nastąpiło również na podstawie przeniesienia użytkowania wieczystego nieruchomości władnawczej położonej w P.. Są to wystarczające dowody oraz podstawy prawne do przyjęcia, że faktycznie doszło do przeniesienia posiadania służebności - ograniczonego prawa rzeczowego. Art. 50 kc stanowi, że częścią składową nieruchomości są też prawa związane z jej własnością. Drugi przywołany przepis zawiera definicję przedsiębiorstwa i stanowi, że w jego skład wchodzi inne prawa rzeczowe na nieruchomości. Skoro nieruchomość położona w P. weszła w skład przedsiębiorstwa, a jest nieruchomością władnawczą, to obciążenie innej nieruchomości skutkuje w konkretnym przypadku powstaniem prawa do korzystania z nieruchomości obciążonej w określonym zakresie. Takim ograniczonym prawem rzeczowym jest służebność gruntowa, a także służebność przesyłu. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 maja 2007r. w sprawie I CSK 64/07 stwierdził, że decyzja wydana na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy o zmianie ustawy o gospodarce gruntami może być uznana za dokument w rozumieniu art. 348 §2 kc stwierdzający, że doszło do przeniesienia posiadania nieruchomości, której dotyczyła. Państwowa osoba prawna, która do dnia 5 grudnia 1990r. wykonywała zarząd operatywny mieniem państwowym i z tym dniem, już jako posiadacz nieruchomości została uwłaszczona może wykazać przejście posiadania nieruchomości ze Skarbu Państwa na nią samą decyzją wydaną na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy o zmianie ustawy o gospodarce gruntami.

W świetle powyższych rozważań uznać należało, że podniesiony zarzut zasiedzenia służebności przesyłu jest skuteczny nawet przy założeniu złej wiary posiadacza samoistnego. Wymagany przez ustawę dwudziestoletni okres posiadania upłynął z dniem 1 stycznia 1985r. Służebność przesyłu nabył w tym przypadku Skarb Państwa, na skutek uwłaszczenia przedsiębiorstwa państwowego na uczestnika postępowania to prawo zostało skutecznie przeniesione. O kosztach rozstrzygnięto stosownie do art. 520 §1 i 3 kpc, mając na uwadze, że żądanie wnioskodawców zostało oddalone. Zasadzając wynagrodzenie pełnomocnika uwzględniono przepis §7 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.) oraz nakład pracy pełnomocnika, poświęcony czas i stopień skomplikowania sprawy.

/- / Edyta Janiszewska